

PARNASSIA

1992:2

PARNASSIA

Medlemsblad för Föreningen Smålands Flora Årgång 5 1992 nr 2

Prenumerationsavgiften för år 1992 är 40 kr

Föreningen Smålands Floras postgiro 66 29 27 - 3

adress: c/o Christoffersson; Götradsgratan 8; 341 39 Ljungby

Styrelseledamöter i Föreningen Smålands Flora 1992-93

Ordförande	Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö tel 0381 - 104 16
Vice ordförande	Curt Mossberg; Kulladalsgratan 47; 352 36 Växjö tel 0470 - 158 71
Sekreterare	John Christoffersson; Villa Vibo, Långemåla; 570 76 Ruda tel 0499 - 300 06
Kassör	Ingvar Christoffersson; Götradsgratan 8; 341 39 Ljungby tel 0372 - 143 83
Övriga ledamöter	Crister Albinsson; Öhnellsgatan 27; 392 30 Kalmar tel 0480 - 289 69 Birger Danielsson; Blägdä; 598 95 Vimmerby tel 0492 - 550 43 Margareta Edqvist; Syrengatan 19; 571 39 Nässjö tel 0380 - 106 29 Thomas Karlsson; Botaniska Museet, Östra Vallgratan 18; 223 61 Lund tel 046 - 13 83 00 Tommy Merkert; Orkestervägen 27; 574 34 Vetlanda tel 0383 - 165 97 Barbro Otterstedt; Högabergsgatan 12; 331 41 Värnamo tel 0370 - 104 36 Göran Wendt; Högstorpssvägen 142 B; 352 42 Växjö tel 0470 - 227 33
Redaktör	Jan-Erik Hederås; Tranemansgratan 32; 252 49 Helsingborg tel 042 - 14 03 91

Omslagsbilden visar slätter i en äng med slätterblomma (teckning av John Käll)

Floraskrivarna rapporterar

INGVAR CHRISTOFFERSSON, THOMAS KARLSSON, JOHN CHRISTOFFERSSON

Under årsmötet i Sävsjö fick vi bevis på att många hade intresse av att hålla sig orienterade om hur floraskrivandet framskrider. Vi skall göra vårt bästa för att informera Er därom, men vi tror att Ni ibland kommer att anse, att vi arbetar ryckigt. I viss mån är det sant. Den gångna sommaren har inte precis inspirerat till innesittande och det dyker alltid upp nya arbetsuppgifter, som kan ge innehåll också åt vår landskapsflora. Ett exempel är den inventering av brandfält, som Anette Andersson och Ingvar berättar om i detta nummer av Parnassia. Kanske kan deras inventering bidra till att den färdiga floran också får ett kapitel om brandfältens vegetation.

Databas, insamling av belägg och inventeringar

Några inventerare har även i år tillfört vissa intressanta biotoper ett antal arter. Vi måste dock sätta definitivt stopp för mottagandet av nya uppgifter nu. Annars riskerar vi att inte bli klara med floran inom rimlig tid. Tala ändå gärna om mycket intressanta fynd för projektet. De kan ju publiceras i Parnassia eller någon annan tidskrift och de kan vara värdefulla i översiktliga artiklar om t ex torpväxterna.

Thomas känner sig belåten med de belägg han fått in som svar på sitt upprop förra våren. Han har åtskilliga paket att titta på och sysslar med det för närvarande. Om någon har mer att skicka till honom så gör det snarast.

Insamlingen av uppgifter till databasen har gått bra på de flesta håll. Vi tror att den skall vara klar, innan nästa Parnassia utkommer. Under årsmötet diskuterade vi att sälja uppgifter från den till skogsstyrelsen. Vi har förhandlat fram ett avtal, som garanterar att uppgifterna endast används internt till dess att vår flora kommit ut. Avtalet ger oss 30 000 kronor, om vi kan hålla löftet att lämna uppgifterna före den 1 april 1993. Det tror vi skall gå bra. Men rapportera lokaler för Edra sällsynta växter i vinter. Läget där är betydligt sämre. Ring till John, om Ni är tveksamma.

Bidrag, stipendier och gåvor

Under årsmötet diskuterade vi också ansökningarna om pengar från kommunerna för utgivandet av floran. Våra vädjanden till dem har hittills resulterat i fullkomlig framgång i sex fall, vilket betyder ett kassatillskott på 120 000 kronor. Fyra kommuner har bantat beloppen till sammanlagt 26 000 kronor. När detta skrivs, har inte alla svarat på vår ansökan, men vi hyser hopp om att få hjälp från fler håll, eftersom olika nämnder har tillstyrkt. En kommun har tillstyrkt vår ansökan "under förutsättning att alla övriga kommuner i landskapet engagerar sig". Fräcka som vi är, tar vi det beslutet som en utmaning, men bokför inte pengarna ännu!

146 000 kronor i bidrag är alltså säkrade från kommunerna men eftersom inte alla hört av sig väntar vi med att publicera de olika givarnas bidrag till ett kommande nummer av Parnassia.

Kalmar kommun har köpt ett antal utvalda biotopuppgifter för 10 000 kronor. Växjö kommun har tilldelat oss årets miljöstipendium, 20 000 kronor. Tack, Växjö, för det fina erkännandet! Sasö-gruppen i Nässjö har gett oss 5 000 kronor och Brita Ekenfall, Parnassias förra redaktör, 1 000 kronor. Ett tack till Sasö-gruppen och Brita också!

Floraskrivandet

Men floraskrivandet då? Ja, Ingvar och några till håller med goda vänners hjälp på att färdigställa resterande uppgifter till databasen, och John har försiktigt börjat samla på lokala växtnamn och ställa samman de viktiga biotopbeskrivningarna. Men allt floraskrivandet har det gemensamt att det inte är redovisningsbart i inledningsskedet. Alla tre brinner vi emellertid av lust att få tala om, att nu är det eller det kapitlet eller avsnittet färdigt.

Torpinventering

En torpinventering efterlystes i förra numret av Parnassia. Mycket få har anmält intresse. Vi har inte gett upp hoppet helt, men vi måste bli fler om det skall löna sig att göra i ordning speciella blanketter o dyl för arbetet. Hör alltså av Er till Ingvar, om Ni har material liggande eller vill titta på torp nästa år.

Tidskriften

Till sist ett par vädjanden angående tidskriften. Prenumerera inte bara själva på Parnassia utan påverka också Edra vänner att göra det. Rekommendera tidskriften för skolor, bibliotek och andra inrättningar. Nätt 225 personer har hittills prenumererat, och det är ett alldeles för lågt antal, för att vi i längden skall klara utgivandet. Föresätt Er att värva två nya prenumeranter var, så blir situationen mera hållbar.

Allt för få av Er skriver också artiklar, notiser m m, och många fler kan. Det är roligt att se många författarnamn. Men tänk på att det är Smålands flora det handlar om. Och tvekar Ni att skriva? Ring då till Ingvar. Han släpper Er inte så lätt och har förhoppningsvis också tips att ge.

Ingvar Christoffersson; Götradsgatan 8; 341 39 Ljungby; tel 0372 - 143 83

Thomas Karlsson; Botaniska museet, Östra Vallgatan 18; 223 61 Lund; tel 046 - 13 83 00

John Christoffersson; Villa Vibo, Långemåla; 570 76 Ruda; 0499 - 300 06

Upprop om Skånes Flora

Inventeringsläger i Lövestad den 4 - 9 juli 1993

Skånes Floras inventeringsläger kommer nästa sommar att förläggas till Lövestad, där vi inventerar på den sydvästra sluttningen av Linderödsåsen i gränstrakterna mellan Hörby, Sjöbo och Tomelilla kommuner. Åtta inventeringsrutor inom de ekonomiska kartbladen 2D6f Vallarum och 2D6g Trulshärad har bokats för lägret. Det är en omväxlande trakt med mycket lövskog, våtmarker, småskaligt jordbruk och åtminstone rester av gammalt utmarksbete. Förutsättningarna för att finna många intressanta växter och miljöer är därför goda. Området är dessutom dåligt botaniskt känt.

För inventeringslägret har 24 platser bokats på Nilsgården, ett nyöppnat vandrarhem i Lövestad. Här bor vi i moderna tvåbäddsrum och har tillgång till samlingslokaler och kök. Kostnaden för logi är 110 kr per natt. Bidrag till inventeringslägret har sökts, så förhoppningsvis kommer detta pris att kunna reduceras.

Liksom tidigare år inventerar vi i smågrupper under dagarna. På kvällarna träffas vi och diskuterar dagens fynd och får hjälp med svårbestämda växter. Om det finns intresse kommer vi även att ordna en "snabbkurs" i inventeringsarbete och floristik i anslutning till lägret. I så fall startar vi denna på lördagen den 3 juli.

(fortsättning i rutan s. 3)

Stora tallar på Hissö

CURT MOSSBERG

En av Helgasjöns vid Växjö större öar är Hissö (c:a 100 ha). Dess längd är knappa 2 km och största bredden uppgår till knappt 700 m. De högsta delarna ligger nära 25 m över sjöns yta. Enligt ett par berggrundsblottor i söder består berggrunden av röd växjögranit.

Hissö är skogtäckt. Den relativt rika lövskogsvegetationen talar om hög bonitet hos moränen, som är utformad som en drumlin. *Bok* och *ek* är jämte *gran* de vanligaste trädarterna. Under tiden 1908-1914 planterade dåvarande revirförvaltaren Malcolm von Schantz in tio utländska, mest asiatiska och nordamerikanska, barrträd och sex lövträd. Flertalet är för länge sedan borta, döda, andra finns kvar i enstaka exemplar. Bäst har den *europiska silvergranen* *Abies alba (pectinata)* klarat sig. Den självföryngras livligt. Några *Abies concolor* och *Picea pungens* kan ganska lätt letas upp.

Den föga sura, växtnärringsrika moränen hyser en för omgivningen ovanligt sammansatt flora: *blåsippa*, *tandrot*, *vispstarr* och *nåstrot* som iakttagits två somrar på 1980-talet. *Vitfryle*, *skärmstarr* och *murgröna* (en liten lokal i söder) finns också. *Skogsfibblan* är sällsynt i växjötrakten, men finns här och på Solberget i Växjö (grönstenskulle).

Tallen får hålla till längs den mer näringsfattiga stranden, där den fått utveckla sig ganska fri från konkurrens inom en zon av sällan mer än 10 m bredd. Där har en ansevärd mängd uppnått betydande storlekar, särskilt på den västra sidan. Jag har roat mig med att mäta omkretsen på de sannolikt grövsta träden. Inga med en omkrets mindre än 120 cm på c:a 160 cm höjd har tagits med i sammanställningen nedan.

cm stamomkrets	antal
120 - 140	12
141 - 160	24
161 - 180	11
181 - 200	11
201 - 240	4
241 - 260	4
261 -	1

De fyra kraftigaste träden har en omkrets av 245, 246, 256 och 332 cm.

Curt Mossberg; Kulladalsgatan 47; 352 36 Växjö; tel 0470 - 158 71

(fortsättning från rutan s. 2)

Både lägren i Gärsnäs 1991 och i Raftarp 1992 hade många deltagare, så boka dig därför redan nu för en trevlig inventeringsvecka sommaren 1993.

Med det här uppropet vänder vi oss även till Parnassias läsare. Vi sätter stort värde på kunskaperna och erfarenheterna hos Smålands Floras inventerare. Även om du inte kan komma till inventeringslägret, så kanske du vill boka egen eller egna inventeringsrutor i Skåne.

Välkommen med anmälan till inventeringslägret och/eller bokning av rutor till

Kjell-Arne Olsson; Lövens väg 38; 291 94 Kristianstad; tel 044 - 22 60 24

Några fynd under inventeringssäsongen 1991

RED. JAN-ERIK HEDERÄS

- Hönshirs** *Echinochloa crus-galli*, Eriksbergs handelsträdgård, Hakarps sn (IB TsK)
- Myskgräs** *Hierochloë odorata coll.*, skogskärr vid ravin, Lerbrottakärret, Myresjö sn (6F1a; NsE)
- Åkerkösa** *Apera spica-venti*, vägren i ny rondell vid Nydala, Vetlanda (6F3b; TM)
- Parkgröe** *Poa chaixii*, fuktig lundterräng vid Huskvarna gamla järnvägsstation, Hakarps sn (IB TsK)
- Storgroä** *Poa remota*, fuktig blandskogsravinen på Bondbergets nordsluttning, Öxnehaga, Huskvarna (IB TsK MgE)
- Grått saltgräs** *Puccinellia distans*, vägkant i Katrineholm, Marbäcks sn. Första fyndet utanför riksvägen Jönköping - Nässjö (IB TsK)
- Tuvsvingel** *Festuca rubra ssp. fallax*, vägkant, Liljesand, Målilla sn (6F2j; TmN)
- Brunag** *Rhynchospora fusca*, öppet kärr, Sjöbotten, Bälaryds sn (rikligt!) ej förut funnen i våra trakter (IB TsK)
- Rävstarr** *Carex vulpina*, kärr i Ramnås, Nye sn (6F1e; TM)
- Brunstarr** *Carex acutiformis*, åkant, Illharjen vid gångbro, Vetlanda (6F3b; TM)
- Kransrams** *Polygonatum verticillatum*, åkant vid Emån, Kvarnagården, Nävelsjö sn (6E3i; Lars Arenkvist, Kjell Englund)
- Blekvide** *Salix hastata*, 3 nya fyndplatser: gräsren vid sågverk i Malmbäck, kärr under kraftledning, Aneby gård, Bredestads sn (rikligt!), fuktig betesmark vid Viredaholmsjöns nordöstra del, Vireda sn (IB)
- Rödvide** *Salix purpurea*, grusplan, Mellangården transformator, Vetlanda (6F3b; TM)
- Hästschräppa** *Rumex aquaticus*, dammkant norr om Stalpet, Aneby, Marbäcks sn (IB TsK)
- Storschräppa** *Rumex aquaticus* × *hydrolapathum*, vid inloppet av Svartån i Ralången, Marbäcks sn (IB TsK)
- Stor ängssyra** *Rumex thyrsiflorus*, vägkant, Liljesand, Målilla sn (6F2j; TmN)
- Lönnmålla** *Chenopodium hybridum*, Mela koloniområde, Bäckседа sn (6F2b; Alf och Ingrid Lindström)
- Lundarv** *Stellaria nemorum*, bäckdal i Borsaskögle, Lemnhults sn (5F9d; GM)
- Sprödarv** *Myosoton aquaticum*, lund vid Huskvarnaån, Vapenfabriken, Huskvarna (IB TsK)
- Kal backglim** *Silene nutans* var. *infracta*, torr kulle i N.Jularp, Marbäcks sn (IB TsK)
- Rosenglim** *Silene armeria*, gammalt sandtag i Svineryd, Hakarps sn (IB TsK)
- Grodmöja** *Ranunculus trichophyllus ssp. trichophyllus*, bäckdike 600 m S Dalskog, Hakarps sn (IB TsK)
- Bankrassing** *Lepidium densiflorum*, stationen i Aneby, Bredestads sn (IB TsK)
- Bangyllen** *Barbarea vulgaris ssp. vulgaris*, sidospår vid järnväg, Sanna skola, Huskvarna samt vid vägkant, Karlsfors, Hakarps sn (IB TsK)

- Tysk fingerört** *Potentilla thuringiaca*, kulturmark, Norrgården mot bäcken, Vetlanda (6F3b; TM)
- Vingpimpinell** *Sanguisorba minor ssp. muricata*, torpruin i Gunnarshult, Myresjö sn (6F1a; MM)
- Japansk klätterros** *Rosa multiflora*, väggkant vid Elmia, Huskvarna (IB)
- Vippärt** *Lathyrus niger*, hasselbryn 250 m SV Målen, Bredestads sn (IB TsK) ovanlig i våra trakter
- Krypoxalis** *Oxalis corniculata*, rabatt i Aneby, Bredestads sn tillsammans med klöveroxalis! (IB TsK)
- Flocknäva** *Geranium macrorrhizum*, 100-tals naturaliserade ex i hasselbrant bland rötter och stenar i Fagertofta, Nässjö sn (IB)
- Buskviol** *Viola hirta*, skogsbacke 500 m SV Gökabo, Alseda sn (6F2d; Lars Arenkvist, Kjell Englund)
- Mossviol** *Viola epipsila*, sumpskog 900 m VNV Karlsfors, Hakarps sn samt bäckkant 750 m V Hult, Marbäcks sn (IB TsK)
- Rosendunört** *Epilobium hirsutum*, brofäste nedströms bro vid kvarn i Skede (6F4c; MM)
- Grendunört** *Epilobium roseum*, gräsväggkant vid Huskvarnaån S Esplanadbron, Huskvarna (IB TsK)
- Amerikansk dunört** × **mörk dunört** *Epilobium adenocaulon* × *obscurum*, Eriksbergs handelsträdgård, Hakarps sn (IB)
- Mörk dunört** *Epilobium obscurum*, fuktig betesmark i Kunhult, Askeryds sn (IB)
- Vattenstäkra** *Oenanthe aquatica*, åkant 400 m S Klinten, Hakarps sn (IB TsK)
- Ryl** *Chimaphila umbellata*, 100-tals ex i gammal barrskog, Fåranäset, Nävelsjö sn (IB TsK JW PeW)
- Jättesporre** *Linaria genistifolia*, väggkant, Ådalsliden, Hakarps sn (IB TsK MgE)
- Finnögontröst** *Euphrasia rostkoviana ssp. fennica*, betesmark i Hult, Bredestads sn (IB TsK)
- Rödkämpar** *Plantago media*, gammal kulturmark med stora ekar på Korsberga kyrkogård mot genomfarten, Korsberga sn (6F0b; NsE) återfynd efter uppgift i 1864 års flora
- Gulkämpar** *Plantago maritima*, väggkant vid slalombacken, Ljungarums sn samt väggkant i Bästhult, Barkeryds sn (IB TsK MgE)
- Mycka** *Galium odoratum*, fuktig skog, Riddersberg, Myresjö sn (6F1a; NsE)
- Sträv kardvädd** *Dipsacus strigosus*, väggkant, Ådalsliden, Hakarps sn (IB TsK MgE)
- Krisla** *Inula salicina*, sluttande slätteräng tillsammans med ängsskära, borsttistel, slankstarr, loppstarr, ängsstarr och klassefibbla 700 m V Haga, Marbäcks sn (IB TsK)
- Spåttistel** *Carlina vulgaris ssp. vulgaris*, betesmark i L.Skögle, Skirö sn (6F1e; TM)
- Dvärgmaskros** *Taraxacum sect. Obliqua*, betesmark i Hättarp, Marbäcks sn (IB)

Inger Bergqvist; Kolonigatan 18; 571 35 Nässjö
Monika Mörk; Gåvostigen 19; 574 39 Vetlanda

Flugtrumpeten - en nykomling i Smålands flora?

INGVAR CHRISTOFFERSSON

På Gölsjö myr i Ljungby blommade sommaren 1990 och 1992 en växt, som inte står upptagen i någon svensk flora. Det rör sig om den nordamerikanska flugtrumpeten, *Sarracenia purpurea*, som är landskapsblomma i Newfoundland, och historien bakom uppdykandet är följande.

1982 var en av mina danska vänner, Kjeld Damsholt, på en resa i Förenta Staterna. Han insamlade då frön av flugtrumpet för odling i Botaniska trädgården i Köpenhamn. När han under hösten samma år besökte Gölsjö myr med sina studenter fann han i sin väska några frön, som han "råkade tappa" i en hölja. Vid ett senare besök visade det sig, att de hade grott. År 1986 berättade han om sitt tilltag för mig, för att vi i Smålands Flora inte skulle behöva tvivla på växtens ursprung.

Egentligen borde den gode Kjeld ha rensat sin väska på ett annat ställe. Gölsjö myr är ett naturreservat och har särskilt känsliga växtsamhällen. Jag är alltid litet rädd för att införa nya växter, eftersom vi ju inte vet, om de kan ta överhand i den ursprungliga vegetationen. Flugtrumpeten visade sig dessutom trivas bra. 1988 kom den första blomman, 1990 fanns det tre och 1992 nära femtio. I juni gav jag mig därför ut på krigståg mot den. Men den var så vacker, så jag lyckades inte förgöra den. Jag nöjer mig i stället med att se till, att den inte sprider sig till fler höljor, och i år fick det räcka med att klippa av frökapslarna.

Flugtrumpeten är en köttätande växt. Vi har elva sådana i landet förut. De tillhör släktena *sileshår*, *bläddror* och *tätörtar*. *Bläddrorna* saknar rötter och har flytande stammar och blad, där sinnrika fångstblåsor sitter. *Tätörtarna* och *sileshåren* fångar smådjur på kläbbiga blad.

Våra inhemska köttätande växter är dvärgar jämfört med flugtrumpeten, som kan bli flera decimeter hög. Dess blad är mörkt gröna och har ett rött ådernät. Bladets mittnerv är ombildad till en kanna eller "trumpet". Brämet tjänstgör först som ett både vattentätt och lufttätt lock men lyfts senare av.

Kannan är en raffinerat uppbyggd fälla. Smådjuren lockas till den av honungskörtlar på brämet insida och ådrornas rödlysande färg. Vid körtlarna sitter nedåtriktade styva hår. När djuren förgäves vandrar omkring för att komma förbi dem, råkar de lätt in i en "glidzon", som består av glatta, taktelliga celler. Här halkar de, störtar djupare ner i kannan och hamnar i en ny spårzon, där varje flyktförsök är förgäves.

Nedanför den sista spårzonen finns en mage, som tar hand om matsmältningen. Växten förfogar över äggvitenedbrytande enzymer, som liknar människans. Bara djurens hårda skal blir kvar som matrester.

Kannans botten blir efter hand en makaber massgrav. I den kan man finna rester efter flugor, skalbaggar, små fjärilar, myror, spindlar och till och med grodyngel. Mina flugtrumpeter var specialister på att fånga regnbromsar.

Köttföda tycks inte vara nödvändig för flugtrumpeten utan en form av lyxkonsumtion. Den klarar näringsförsörjningen bra genom de metoder de gröna växterna tillämpar. Den skaffar sig bara ett kostillskott av samma slag som vi gör genom jakt och fritidsfiske.

Flugtrumpeten har mycket vackra blommor. Ytterst finns en krans av purpurroda foderblad och innanför den något ljusare röda kronblad. Blommans mitt fylls ut av ett stort antal ståndare. De omger en enda pistill med ett femflikigt, paraplyliknande märke. Sedan kronbladen vissnat, sitter foderbladen kvar kring den svällande frökapseln långt fram på hösten.

Flugtrumpeten har en omfattande utbredning i Nordamerika från Labrador och Newfoundland i Canada till Florida i Förenta Staterna. Den är införd till oss vid olika tillfällen och tidpunkter. Bara på ett ställe, nära Pukavik i Blekinge, tycks den ha fått större spridning.

Jag vill emellertid uppmäna mina läsare att inte upprepa försöken. Låt oss i stället följa utvecklingen på de lokaler som redan finns. Då är vi kanske skonsammast mot naturen.

Men är verkligen växtplatsen på Gölsjö myr den enda i Småland. Det tvivlar jag på. Skulle Du känna till fler, hoppas jag Du vill rapportera dem till mig före nyår. I vår kommande flora bör nämligen fynd på så intressanta nykomlingar vara med.

Ingvar Christoffersson; Göträdsgatan 8; 341 39 Ljunby; tel 0372 - 143 83

*Fröställningar av flugtrumpet
Teckning: Hans-Gösta Pettersson*

Floran på ön Lucerna i Västervik

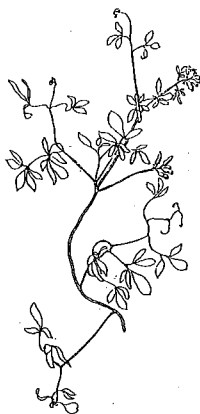
ROGER KARLSSON

Ön Lucerna i Västervik är en botaniskt intressant lokal, med ett flertal arter som är främmande för oss i Norden. Lucerna är 1300 m lång och 800 m bred, och den har förbindelse med Västerviks tätort via en väg- och järnvägsbro. Där finns också Västerviks djuphamn, oljedepåer, ett ångkraftverk, reningsverket samt ett par småindustrier. Således är en stor del av marken på ön exploaterad, och med ren naturskog är det snålt. En stor del av vildmarken därute utgörs f.ö. av berg och däremellan företrädesvis ekskog. Det finns få kärr, och stränderna är mest klippor, där föga kan växa. Trots dessa, till synes dåliga, förhållanden har jag hittat 449 arter på Lucerna. Ett tiotal triviala arter har lyckats slinka undan, men det torde inte vara någon risk att öka summan till 460. Det är mer än många inventeringsrutor i Småland kan uppvisa.

I början av seklet växte den helbladiga vänderoten *Valeriana baltica* på Lucerna. Det påstås att detta var den enda lokalen i världen, men jag har senare erfarit att professor The Svedberg även funnit valerianan på Bastuholmen vid Händelöp i Västerviks skärgård. Svedberg arrenderade för den skull ön i femtio år för att kunna hålla ett öga på sin skyddsling. Numera är den försvunnen från Bastuholmen. Det är den också på Lucerna, varifrån den flyttades för att industrin behövde just den markbiten. Den finns nu i Båtsmansgränds kryddträdgård i Västervik samt i Uppsala botaniska trädgård.

Timmer från Tyskland

Senare tiders rariteter på Lucerna är till stor del inkomna med timmer från Tyskland. Alf Oredsson vid Lunds universitet har funnit flera *Rubus*-arter, som är nya för landet, i de fyllnadsmassor av bark man vråkt undan på ön. Oredsson presenterade en av dem i Svensk Botanisk Tidskrift volym 86, 1992: storbjörnbär *Rubus gratus*. Han har också talat om andra björnbär, men dessa har ännu ej kunnat säkert artbestämmas.

Klängnunneört
Ceratocarpus claviculata

efter Hagerup

Oredsson berättar att en orkan fällde 15 miljoner träd i Niedersachsen 1972. Delar av detta talltimmer importerades till Sverige, bl.a. till Lucerna. Förutom björnbären kom också klängnunneört *Ceratocarpus claviculata* med. Den har numera spritt sig från sin barkhög och växer ymnigt i björkskogen intill.

I april i år hittade Anita Lindh, Västervik några märkliga vinterståndare 25 meter från barkhögen. Jag höll ett öga på dessa, och den 1 juli slog den första blomman ut - trots rekordorkan. Det visade sig vara lunggamander *Teucrium scorodonia*. Troligen kom den också med barken från Tyskland, där den har en vild utbredning, vid sidan av England, Frankrike och södra spetsen av Norge. I Sverige lär den förekomma sparsamt som trädgårdsflyktning. Att den kommit med barken är troligt, ty Oredsson har funnit den också i Rist i Östergötland, även där tillsammans med storbjörnbär i tysk bark.

1991 hittade Oredsson och Birger Danielsson, Västervik den lilla prydliga dvärgserradellan *Ornithopus perpusillus* på Lucerna. Den är inkommen i sen tid med förekomster i Danmark och Skåne i första hand.

Själv hittade jag kvarnven *Agrostis scabra* i sandplanerna mellan hamnmagasinen. Detta superskira gräs, som knappast syns ens om man kliver omkring i det, är en inkomling från Nordamerika med ett flertal lokaler i Västervik. Bland övrigt botaniskt högvilt på Lucerna kan nämnas flockarun *Centaureum erythraea*, stor sötväppling *Melilotus altissimus*, skogsklematis *Clematis vitalba*, smålandsbjörnbär *Rubus vigorosus* samt spregelsbjörnbär *Rubus spengelii*.

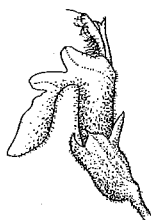
Av något mer alldagligt material kan nämnas bolmört *Hyoscyamus niger*, blåeld *Echium vulgare*, cikoria *Cichorium intybus*, fältkrassing *Lepidium campestre*, jungfrukam *Aphanes arvensis*, lönnmålla *Chenopodium hybridum*, lundelm *Roegneria canina*, rosenvial *Lathyrus latifolius*, stenmåra *Galium saxatile*, spenslig ullört *Filago minima*, taklosta *Bromus tectorum*, trådveronika *Veronica filiformis* och taggsallat *Lactuca serriola*.

Roger Karlsson; Första Västrahundsgatan 19; 593 37 Västervik;
tel 0490 - 341 03

Lundgamander
Teucrium scorodonia
1/2 × naturlig storlek

efter Hagerup

Lundgamander
Teucrium scorodonia
blomma

efter Hagerup

Dvärgserradella
Ornithopus perpusillus
1/3 × naturlig storlek

efter Lid

Nästa nummer av Parnassia

Parnassia 1993:1 beräknas utkomma i april. Det vore trevligt om fler skickade någon artikel - kort eller lång spelar ingen roll! Välkommen med bidrag senast den 15 mars till någon av oss!

Ingvar Christoffersson; Göträdsgatan 8; 341 39 Ljungby; tel 0372 - 143 83

Thomas Karlsson; Botaniska Museet, Östra Vallgatan 18; 223 61 Lund; tel 046 - 13 83 00

Jan-Erik Hederås; Tranemansgatan 32; 252 49 Helsingborg; tel 042 - 14 03 91

Jag behöver din hjälp!

JOHN CHRISTOFFERSSON

Vid det här laget är floraskrivandet i gång. Jag vill nu be dig om hjälp med några problem, som jag inte kan lösa på egen hand.

Markanvändningen och floran i gången tid

Om äldre markanvändning kommer Ingvar Christoffersson och jag att skriva. Det finns naturligtvis en hel del litteratur i detta stora och för floran viktiga ämne, och själva äger vi en del erfarenhet. Men denna är geografiskt begränsad, och vi tar därför tacksamt del av vad du känner till om hur marken sköttes och såg ut förr i tiden. Har du själv växt upp på landet, så vet du ju hur förhållandena var i din bygd, eller minns du kanske vad äldre människor berättade i din barndom?

Exempel på sådant, som vi gärna vill veta mer om:

- Hur **åkermarken** odlades upp och lades igen.
- **Åkerogräs** som nu är ovanliga eller borta.
- De första **vallväxterna**: Vilka arter? Ungefär när började och slutade de odlas?
- **Svedjebuket**. När upphörde det i din hemtrakt? Hur utnyttjades marken de första åren efter bränningen? Vilka ogräs var vanliga?
- **Lövtäkt**: Hur gick skörden till? När hamlades (kupades) träden? Vilka träd utnyttjades? Vilket löv ansågs bäst - och till vilka djur? Hur och när ställdes ängen i ordning på våren? Tid för slått? Lämnades fläckar av vegetation kvar för frösättningen? Förekom efterarbete och när började det? Fanns det speciella slåtterängsarter, och har dessa i så fall blivit ovanligare? Förvarades höet i "ängalador", kanske långt från gården? När och hur togs det då hem till den egna ladan?
- Förekom **skottskogsbruk**, d v s att träd och buskar hölls nere och skördades som stubbskott? Vilka arter?
- **Sidvallsslätter**: Hur såg dessa ängar ut? Vad gjorde dem lämpliga för sådan slåtter? Särskilda arter? Se fö under "Lövtäkt"!
- **Madsslätter**: Hur gick arbetet till? När - i förhållande till övrig slåtter - ägde det rum? Fanns för kreaturen särskilt attraktiva arter, och hur gynnades dessa? Arter som hölls efter? Fanns karaktäristiska "madsslätterarter" (t ex *jungfrulin*), som nu är sällsynta eller borta på sådana biotoper? Förbättrades maderna med hjälp av dämnen eller liknande? Dominerade bäck-, å- eller sjöslätter?
- Förekom **slätter på andra myrtyper eller på mossar**?
- Känner du till **beten i skogskärr**? På mossar? Kunde betet på mossar förbättras, t ex genom bränning?

- **Sjösänkningarna:** Positiva och negativa effekter? Arter som ökade eller minskade med sänkningarna? Blev dessa effekter bestående?
- **Skogsbetena:** Hur tätt var trädskiktet? Vilka trädarter gynnades vid gallringen? Buskar som fick stå kvar? Hade man andra avsikter med gallringen än att öka betet, t ex att få bättre bärmarker? Försökte man aktivt förbättra artsammansättningen, t ex genom att så in vissa arter? Hur var tillgången till källor, där djuren kunde dricka? Arter karaktäristiska för betesskogen, t ex på djurstigar, vid källor och vattenhål, i småkärr?

Lokala växtnamn

Det finns mycket skrivet om folkliga växtnamn, t ex hos Vide och Lyttkens, och inte så få uppgifter har kommit oss till del från våra inventerare. Men visst finns det lokala växtnamn som vi inte känner till, kanske t o m från din hemtrakt! Skicka en lista över dem du känner till, men glöm inte ange den socken, där du hörde namnet!

Är arten vild eller förvildad?

Då en uppgift om ett växtfynd hamnat i databasen, är det inte alltid möjligt att säga om det gäller en vild eller förvildad förekomst. Problemet är ganska litet, då det gäller sällsynta växter, för när det gäller dem får vi ju in uppgifter om lokal och biotop, men det blir knepigt då det gäller dessa fyra arter, som åtminstone i delar av Småland är vanliga:

Bok, kanelros, tibast och murgröna.

Har du rapporterat någon av dessa arter i din ruta? Och är du helt säker på att det var en vild förekomst? Om du misstänker, att arten kan vara förvildad eller kvarstående, tar jag gärna emot uppgifter om hur den växte.

Jag tackar på förhand för all hjälp!

John Christoffersson; Villa Vibo, Långemåla; 570 76 Ruda; tel 0499 - 300 06

Om nästa årsmöte

Tid och plats för nästa årsmöte är ännu ej fastställda. Kom gärna med förslag på lämplig plats.

Om prenumeration på Parnassia

Det här är det första numret av Parnassia, som sänds enbart till betalande prenumeranter. Inbetalningskort för 1993 års prenumerationsavgift skickas ut med Parnassia 1993:1. Glöm ej att skriva namn och adress när Du betalar! Fem prenumeranter har glömt detta i år. Kanske har de inte fått Parnassia 1992:1, och de får inte Parnassia 1992:2 just nu. Kontakta mig om något missförstånd uppstått.

Ingvar Christoffersson; Göträdsgatan 8; 341 39 Ljunby; tel 0372 - 143 83

Efter fältarbetet?

CRISTER ALBINSSON

På årsmötet gavs vi möjlighet att lufta våra känslor inför starten av floraskrivandet. Det var bra. Många synpunkter behöver vägas mot varann. Fältarbetet har genomförts med höga krav på att arterna skall vara så korrekt bestämda som projektet gemensamt förmår. Lokal- och ståndortsuppgifter skall vara exakta. Genom en näst intill otrolig arbetsinsats har möjligheter skapats för en produkt av hög kvalitet. Är det därför inte logiskt, att diskussionen om floraskrivandet just tar sikte på, att floran skall ha ett utförande som står i rimlig proportion till fältarbetets omfattning och kvalitet? För undvikande av omedelbara missförstånd vill jag genast säga att jag har fullt förtroende för *alla* utsedda floraförfattare.

Man kan fråga sig varför floran skrivs och vilka de tilltänkta användarna kan vara. Är det inte av betydelse att

1. så mycket som möjligt av den gemensamma kunskapen om landskapets flora just kan tryckas - inte bara finnas som ett mer svårtillgängligt grundmaterial?
2. floran får stor spridning såväl bland skolelever, allmänhet och myndigheter som intresseorganisationer och mer rent botaniskt inriktade personer?
3. floran också skall kunna användas vid framtida forskning?

Redovisning av fynd

Vilka arter skall redovisas med karta, vilka med lokalförteckning och vilka med både och? Då det gäller sällsynta arter med förekomst i upp till ca 1 % av det totala antalet rutor kanske det räcker med lokalförteckning? Vid flera fynd än så blir det genast besvärligare, ty både karta och lokalförteckning kan behövas för vissa, endera för andra. Att sätta en övre gräns för antalet lokaler då karta skall ersätta lokalförteckning kanske kan vara olyckligt, åtminstone för vissa arter. Av utrymmesskal måste väl flertalet arters lokalförteckningar bli korta. Hellre korta lokalförteckningar med fullödlig information än långa där man tvekar på var lokalerna finns.

En del av diskussionen på årsmötet kom att beröra hur noga fynd skall redovisas i floran. Här tycker jag vi bör anpassa oss till moderna krav på exakthet och fullständighet. Vilket intryck kommer det annars att ge med ett enligt artförteckningen väl genomfört fältarbete men med oklarheter i angivelser för olika arter? Ser man på utvecklingen i detta avseende kan man t ex finna:

- "Dal: Nordkärr i Holms s:n (A.Neander)" (Larsson, Flora öfver Wermland och Dal, 1868)
 - "St.Kil: berg NV om Taborsberg!" (Hård av Segerstad, 1952)
 - "Klövedal: Herrön (C.Mörner)" (Fries, Göteborgs och Bohus läns fanerogamer och ormbunkar, 1971)
 - "Ärtemark: 500 m VNV St.Röfjällstj (LO)" (Andersson, Flora över Dal, 1981)
 - "Skind 17 Baggå herrgd, strandsnår kring bruksdammen + SÖ-ut i lövbryn vid Hedströmmen (intill forsen) 1975 (!)" (Malmgren, Västmanlands flora, 1982)
 - "Mo nipranter O Moälven 1 km N bron vid Moliden 1979!" (Mascher, Ångermanlands flora, 1990)
- (!=floraförfattaren har funnit arten)

Det finns således en lång tradition att förteckna **finnare/uppgiftslämnare**. Det har ett värde ur flera aspekter, t ex för framtida personhistorisk forskning.

Lokalangivning

Man ser också att trenden går mot allt mer **exakt lokalangivning**. Anledningen är uppenbar. Hur många av oss har inte - ofta förgäves men säkert ej så ofta beroende på utgång - sökt en växt med alltför oprecis lokaluppgift? Är det därför inte viktigt att om man väljer att redovisa en lokaluppgift, denna görs så noga som möjligt? Det är inte enbart av betydelse för en flora-intresserad person eller för naturvårdande myndigheter. Även en biologilärare på högstadiet som börjar bläddra i floran och finner "fina" uppgifter i områden där hennes/hans klasser kan exkurera borde ju bli tacksam för precisa uppgifter. Detsamma gäller ju en kanske måttligt intresserad allmänhet. Det finns dock fall där exakta lokalangivelser kanske ej bör offentliggöras, t ex mycket ovanliga arter som riskerar att försvinna på grund av plockning. I dessa fall kan - utan kommentar - kanske endast socken anges. Närmare uppgifter bör vid fullt förtroende kunna "säljas" till läns- och skogsvårdsstyrelser samt i välvalda fall till markägare.

En lokalangivelse: "Sträv nejlikrot ... Kristvalla, Ingelsryd ..." tycker jag ger så litet mer än en prick på en karta över östra Småland, att en lokalförteckning nästan känns meningslös och onödigt "förtjockande" av boken. Det skulle dessutom kunna betraktas som ett steg tillbaka. Ingelsryd består av 7 gårdar, och kulturmarkerna omfattar 1,5 - 2 km². Skriver man istället "Ingelsryd, 150 m SO näst sydligaste gården" blir det snabbt mycket bättre. Problemet är dock att det blir utrymmeskrävande. Osäkerheten ökar också ju längre från bestämmelsepunkten lokalen ligger; SO kan vara allt från SSO till OSO. Kanske lösningen ändå måste bli att i lokalförteckningen ange **koordinater**? Fördelarna syns överväga:

- det kräver ringa utrymme;
- arbetet är till största delen redan gjort;
- en modern produkt - lika gedigen som fältarbetet - erbjuds alla tänkbara användare.

Kan inte koordinater också ses som en pedagogisk möjlighet, nämligen att lära ut det sätt som nu är gängse för lokalangivelser? Detta förutsätter naturligtvis att artförteckningens inledning får en lättfattlig förklaring till hur man med kartans hjälp letar sig fram till "rätt" hektar. Vi kanske inte skall underskatta läsarna. Dessutom torde koordinater vara än viktigare då det gäller sällsynta skogsväxters position. För att hålla nere lokalförteckningarnas omfattning behöver väl knappast både kommun och socken anges. I traditionell anda borde socken räcka.

Även **ståndortsangivelser** inne i lokalförteckningarna bör väl hållas nere så att upprepningar undviks? "Konstiga" men intresseväckande ståndorter kanske ändå kan beredas plats. Finns **beläggsexemplar** av erkänt svåra eller mycket sällsynta arter bör läsaren kunna bli informerad om detta, liksom om ytterligare någon har accepterat bestämningen. Jag menar alltså att ifall man klart deklarerar att man är inkonsekvent - det syns vara en överlappsgärning att notera samtliga belägg som finns för alla arter som lokalnoteras - då det gäller uppgift om belägg är det OK att göra så. **Årtalsuppgift** borde kunna förkortas från t ex 1983 till 83. Vid utrymmesbrist kanske det ändå är viktigare med exakt lokal- än tidsuppgift.

Detta var en massa privat tyckande från en som kommit in sent i projektet men tycker att slutfasen är mycket viktig. Jag hoppas att fler fattar pennan om denna fråga och skickar in synpunkter till vårens Parnassia eller vässar argumenten till nästa årsmöte.

Crister Albinsson; Öhnellsgatan 27; 392 30 Kalmar; tel 0480 - 289 69

Sommaren då skogen brann

ANETTE ANDERSSON, INGVAR CHRISTOFFERSSON

Under den torra och varma sommaren 1992 inträffade ett stort antal skogsbränder i Kronobergs län. De flesta av dem var små "brandungar", som snabbt släcktes, men några fick stor utbredning och stora verkningar.

Bränder ingick ju förr som viktiga faktorer i naturskogarnas och andra markers mosaik. För att kunna förstå hur olika naturtyper och växtsamhällen utvecklats behövs kunskaper om de olika processer, som sker under en brand, och därför har inte minst naturvårdarna ibland ropat efter studieobjekt. Men när bränderna har kommit, har ingen haft tid eller lust att ta sig an dem utan man har varit för sent ute, kanske långt efter det att exempelvis värdefulla skogsbestånd huggits ner och plantering skett.

Se där några orsaker till att vi två beslöt att denna gång översiktligt inventera de viktigaste brandfälten genast. Vi fann snart att de måste vara Vakö myr på nära 1000 ha i Älmhult och Loshult (alltså på gränsen mellan Skåne och Småland), Bramstorps-fältet på ca 60 ha söder om Växjö, Mästradaområdet på 65 ha öster om Braås, Östrabyområdet på 48 ha i Lenhovda, Tutarydsmossen på ca 60 ha i Ljungby och Boarpsskogen på drygt två ha, också i Ljungby. Vakö myr och de båda brandfälten i Ljungby har en västlig vegetation med bl a *myrtilja* och *klockkljung*. Östrabyfältet återfinns på småländska högländ och hyser bl a rikligt med *dvärgbjörk* och *skvattram*, medan övriga bränder kan sägas ligga på gränsen mellan öst och väst. Den regionala fördelningen är alltså inte så tokig, även om vi (styggas tanke!) skulle önskat något mer extremt västligt och östligt också. Anteckningar från brandfältet i Oskarshamn 1983 och ett annat i Lidhult på Hallandsgränsen litet tidigare kan dock komplettera bilden.

Myrmark ingår i alla brandfälten. Den dominerar på Vakö myr och Tutarydsmossen och intressanta kärr på 12 ha finns vid Östraby. Mossodlingar ingår vid Tutaryd och Mästrada, medan Bramstorps-området nästan helt är skogsmark.

Hur hårt brann det?

Den inventering vi gjort är i högsta grad översiktlig. Ingen av oss är experter på skogsbränder. Vi har beskrivit så mycket vi hunnit med och varit kompetenta till. Dessutom har vi fotograferat intressanta områden och lagt in platserna på en karta så det blir möjligt att återfinna dem. Fotodokumentationen har skett under tiden juli - september medan ännu markerna varit torra och innan höstregnen på allvar satt fart på vegetationen.

Vår första uppgift blev att se på hur marken och växtsamhällena påverkats. Vi jobbade med tre klasser, mycket hård, måttlig och lätt brand. Som mycket hård bedömde vi branden om mineraljorden blottats över stora ytor, som måttlig om det mesta av humustäcket var kvar och som lätt om den levande vegetationen berörts obetydligt. Många marker visade sig emellertid snart bestå av en mosaik av lätt brända till hårt brända områden. Särskilt var detta fallet i Östrabyområdet, där elden inte bara letade sig ner i brunnar kring stubbar och trädrötter utan också fortsatte att glöda kring ansamlade block av hälleflinta eller runt stora stenar.

Toppbränder förekom sällan och främst då i låga och torra myrkantskogar av *tall* eller i *granar*, där de stod som undervegetation till större träd och "hjälpste" elden högre upp i kronorna.

Skogen dog dock i betydande omfattning av värmeutvecklingen även på ställen, där träden inte direkt brannit. Tillväxtlagret under barken klarar inte en högre temperatur än sextio grader ens om elden drar snabbt förbi. Skadorna på trädens tillväxtlager kunde vi avläsa runt brandfältens myrpartier, där *tallar* med god vattentillgång överlevde längst. De stod flera veckor med allt gulare barrfärg mot de redan avbarrade och såg faktiskt vackra ut.

Vy över brandfältet på Vakö myr

Teckning: John Käll

Enstaka träd eller trädgrupper hade klarat sig även där branden varit intensiv. Vi funderade över vad det berodde på och önskade ibland vi kunnat vara med och mätt vind och temperatur, medan det ännu brann. Fast det hade nog inte varit bra det heller.

De naturliga växtsamhällen, som brann hårdast var tvivelsutan de täta och lågvuxna kantskogarna på torvmark. I dem var det rikligt med lågförmultnad torv, *mossor*, *renlavar*, *tuvdun* och *ljung*. Efter branden kvarstod på sina ställen ingen vegetation alls och till och med *tuvdunets* täta tuvor var döda.

Torra kalmossar med ris och *tuvdun* blev också hårt åtgångna. Men även här fanns "brandmistor". Vi vilade oss en varm dag på en sådan och märkte först efteråt att överallt omkring oss var marken hårt bränd. Man kan faktiskt bli ordentligt trött en sommardag på en stor myr!

Överallt där lös torv, humus och tjock vegetation anhopat sig, hade det brunnit hårt. I gränsen mellan torvmark och moränmarker, t ex runt myrholmar, fick elden god fart. Den sökte sig ner under trädens rötter, brände av dem och såg till att de föll i stora grupper. Kärr med *vitmossor* och *ängsull* borde klara sig bra och stoppa elden. Så var också ofta fallet men ibland var *vitmossorna* så torra att de brann några centimeter ner och elden fortsatte i *starrens* eller *ängsullens* toppar. Kärr med *sotvitmossa* och *uddvitmossa* såg ordentligt utslagna ut. Vi väntar oss dock inte att torven skall ligga bar nästa vår, ty i september visade det sig att *vitmossorna* kunde skjuta ordentligt med sidogrenar.

Till växtsamhällen, som klarat branden bra hör dem, där *myrtilja* dominerade. *Myrtiljan* stod kvar och blommade några dagar efter det att branden passerat. Myrarnas topografi betydde också mycket och i små och djupa höljor kunde vi till och med se, att *småsileshår* och *vitag* klarat sig.

Vi kommer i vår sammanställning att vara försiktiga med att ange gränserna mellan vegetation, som klarat sig bra respektive mindre bra. Där elden dämpades på naturlig väg, kom brandmännen till undsättning. De var inte dåliga på praktiskt tillämpad botanik och utnyttjade verkligen de möjligheter naturen själv gav.

Hjortron
Rubus chamaemorus

har djupt liggande
jordstammar och klarar
bränder bra

Plattlummer
Diphasiastrum complanatum
ssp. *complanatum*

en brandgynnad art

Skvattram
Ledum palustre

ett lättbrunnet ris på
brandfältet i Östraby

teckningarna efter Lid

Kulturpåverkade områden

I likhet med Runebergs bonde Paavo sade en del markägare vid Vakö myr att vi "skall gräva dubbelt större diken". De menade att dikena skulle stoppa eventuellt kommande bränder. I det hade de fel. Ingenstans gick glödbränderna så djupt som där torven var torr i kanten på diken och torvgropar. Här föll träden i långa rader. Det brann intensivt runt gamla vägar, på hyggen med torrt ris och i strängarna på markberedda områden. Intressanta kulturminnen kom i dagen, bland dem många gamla rösen och kolbottnar i Bramstorp och hela gårdsmiljöer på Flatön i Vakö myr.

Hur går det med växterna?

"Nu grönskar redan brandfälten", konstaterade nyhetsmedia några veckor efter bränderna. Det var en sanning med modifikation och gällde främst ett fåtal tätt tuvade arter eller arter med djupa rötter. Men även de dröjde eller dröjer, där branden var mycket hård.

Tidigast med att grönska var normalt *tuvdun*, *tuvsåv* och *hjortron* på torvmarkerna, *blåtåtel* i gränsen mellan torvmark och fastmark och på fastmarkerna *örnbräken* och *blodrot*. *Blodroten* blommade först av alla och i slutet av september var det *blåtåtelns* tur. Mängder av fröplantor av *ljung* kom redan i början av september. Fröbanken av denna art måste vara enorm. Skottbildning på lövträden kom inte oväntat i gång mycket snabbt.

I nästa fas eller strax innan *blåtåteln* började gulna sköt bl a de olika bärrisen, *skvattram*, *pors* och *dvärgbjörk* skott. Flera fröväxter började gro. Bland de senare har Kerstin Pettersson i Braås redan funnit plantor av *nävor*, förmodligen *brand-* eller *svedjenävor*.

Svampar

Mycket tidigt visade sig intressanta svampar på brandfälten. Docent Åke Strid på Naturhistoriska riksmuseet har hjälpt oss bestämma följande som är brandgynnade eller brandberoende:

- **Anthracobia maurilabra**. En blekgul *skålsvamp*, först anträffad i Bramstorp. Senare funnen i Mästreda, Östraby, Hamneda och Vakö.
- **Anthracobia melaloma**. Orange, tät gytttrad. Alla brandfälten utom Boarp och Tutaryd.
- **Geopyxis carbonaria**, *stybbskål*. Uppträder på alla brandfälten.
- **Peziza violacea**, *slätsporig brandskål*. Den tycks vilja vara med överallt och är nu funnen på alla "våra" sex brandfält.
- **Pyronema domesticum**, *eldskål*. Observerades på Vakö myr bara ett par veckor efter branden. Finns även i Östraby, Mästreda och Bramstorp.
- **Rhizina undulata**, *rotmurkla*. Bara sedd i Bramstorp men är kanske sen i starten.

Några *muslingar* och *skivlingar* väntar ännu på bestämning. Bland de senare har vi själva examinerat en till *Mycena megalospora*, *rothätta*. Den finns på alla brandfälten och alldeles särskilt gott om den är det, där *tuvdun* och *vitmossor* brunnit.

Naturvård

Vi har båda haft ambitionen att vår inventering skulle bli så positiv som möjligt för naturvården. I Kronobergs län hade Vakö myr redan inköpts för naturvårdsändamål, vilket naturligtvis var mycket gynnsamt. Övriga områden saknade skydd. För att bevara dem har vi samarbetat med skogsvårdsorganisationerna, Naturskyddsföreningen i Kronobergs län och med enskilda markägare för att nå resultat. Med det samarbetet har vi varit mycket belåtna.

Skogsvårdsstyrelsen har parallellt med vår undersökning bedrivit en något annorlunda inventering främst med tanke på att finna lämpliga nyckelbiotoper. Flera av dess konsulenter har gett naturvården ett bra stöd genom att upplysa markägarna om värdet av bränd mark och lämpligt val av förnyingsmetoder. Självklart vill vi helst ha självföryngring på brända marker. Det är också viktigt att bevara de kulturminnen vi träffar på.

Domän AB äger hela Mäströdfältet och bolaget har lovat lämna det orört. Vidare sparar Domän bränd skog på Bramstorpsfältet, och kyrkans skogsförvaltning är i likhet med enskilda markägare beredda att visa särskilt stora naturvårdshänsyn. Förmodligen kommer brandfälten till övervägande delen att få självföryngras.

På Östraby i Lenhovda ägs marken av enskilda markägare. Det fältet består av skogsbestånd på fastmark, som sluttar in mot en myr, där det ligger fastmarksöar med grov, ibland orörd barrskog. Den har Södra Skogsägarna och Naturskyddsföreningen nu köpt tillsammans för att bli en följande vegetationsutvecklingen. Det kommer att bli ett bra exempel på samverkan olika organisationer och markägare emellan.

Vi vill också tacka skogsentomologen Bengt Ehnström för god hjälp. Han bjöds hit av skogsvårdsstyrelsen, kom, såg och hjälpte oss att segra genom sin entusiasm för samma områden som vi fastnat för men utan att kunna kläda våra känslor i ord lika bra som han. Alla tänder vi på Bengt, inte minst om vi träffas på ett brandfält!

Anette Andersson; Länsstyrelsen; 351 86 Växjö

Ingvar Christoffersson; Göträdsgatan 8; 341 39 Ljungby; tel 0372 - 143 83

Något om exkursionerna vid Smålands Floras årsmöte i juli 1992

BIRGER LINDGREN

Föreningen Smålands Flora hade i år sitt årsmöte förlagt till Eksjöhovgård i Sävsjö.

Eksjöhovgårds borgruin

Vi promenerade först till "ruinön" som vi kallar ön i Eksjöhovgårdssjön med en ruin delvis från medeltid. Här skulle studeras s k synantropa växter. *Kalmus*, *paddfot* och *malört* är just växter som följt och hjälpt människan, och dessa arter hittar vi på ruinön, en bergknalle mest.

Kalmus finns här och var i trakten i små bestånd. På ruinön lyser dess blad och blomkolvar grönligt i ett långt bälte i strandkanten. I nästa lite högre zon växer ett lika långt men bredare band av *älgört*. Ännu högre upp kommer *gräs*, fint att beskåda. Ibland behövs ett påpekande för att man skall se sådana där detaljer och just denna detaljen påpekades av Ingvar Christoffersson. Här i trakten kallas kalmus *kalmarrot*. I snusdosa höll skurna skivor av roten prisen lagom fuktig och aromatisk.

Malört, liksom *kalmus* en magmedicin, hittas knappast vild på våra höjder. På ruinön finns en enda planta, som väl kan ses som en kvarleva från någon gammal örtagård, där den sällskapat med *paddfot*, som också hittats på ön. Läs om den intressanta *paddfoten* i Svensk Botanisk Tidskrift 1987 nr 6. Sommaren 1992 var alltför varm och torr, så vare sig *paddfot* eller *humleblomster* x *nejlikrot* som brukar ty sig samma kunde förevisas i nämnvärd prakt vid exkursionen.

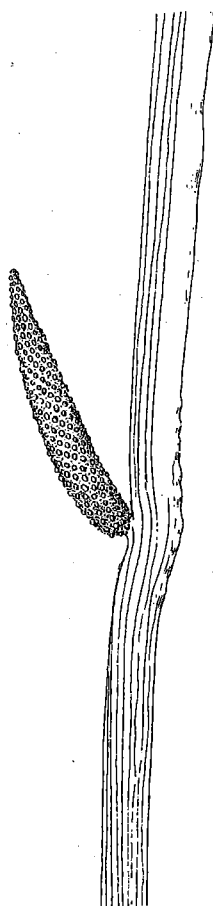
På fastlandet nära ön hittades *stor vattenmåra*.

Sävsjö järnvägsstation

Nästa plats för uppehåll var ett bangårdsområde vid järnvägsstationen. De uteblivna regnen hade gjort att banvallen var kruttorr, och av de torrmarksväxter som brukar finnas här var många helt förtorkade. Men *backtrav*, *lundtrav*, *sandtrav* och *grustrav* fanns liksom *gullklöver*, *trädklöver*, *jordklöver* och *harklöver*. Någon hittade *kal backglim* och en annan *småhaverrot*. *Ryssgubbe* och *palsternacka* finns alltid.

Femtinge

Anhalt nr tre var ett litet kärr i Femtinge. För våra förhållanden kan det klassas nästan som ett rikkärr. Vi kallar det hartmankärr för i det finns traktens enda bestånd av *hartmansstarr*. Om det nu är *Carex hartmanii*? En del av årsmötesdeltagarna lutade åt *klubbstarr* (*C. buxbaumi*), men

Kalmus
Acorus calamus
efter Hagerup

slutligen lät det nog som att man klubbade för hartmanii. Kärret får sitt vatten från ett sluttande skogsområde med troligen inte bara granitberggrund. I slänten finns några små öppna över-silade ängar med fin vegetation. I kärret nyfann G.Wendt *tätört*. *Loppstarr* och *ängsstarr* finns samt många *ängsnycklar*. Så får vi inte glömma *Carex nigra* var. *junceae* (enl Hylander) alias *Carex juncella* (enl Krok). Det är *styltstarren* som enligt Hylander "bildar mkt täta, som äldre ofta piedestallikt förhöjda tuvor, helt utan utlöpare --". De höga styltorna blommade nu väldigt vackert och tyckte nog att de var fina representanter för det (hittills) sydligaste kända beståndet i landet.

Strax utanför kärret växer *krissla*, som är ovanlig för trakten.

Komstad

Vidare för vi till Komstad där vi vandrade runt i ekbackarna och fornåkrarna. I Komstad finns en del *lind*, ej så vanlig här i området. Vi håller på att frilägga dessa träd, ty de vill nog se solen för att trivas. Det gäller antagligen generellt för området, att det borde glesas ut något bland träd och buskar. Under träd och bland buskar hittar vi *vårlök*, *desmeknopp*, *vätteros*, *trolldruva*, *blodnäva*, *ängabollar* m fl. *Gullviva* och *blåsippa* börjar komma åter efter att under lång tid ha åderlåtits genom uppgrävning. Växter går inte bara i riktning från trädgårdar. *Backskafting* har vi hittat, och *brudborste* är vanlig. *Hästfibblan* börjar breda ut sig. *Lundstarr* och *bergslok* står tätt i torra backar. *Mysskgräs* hittar vi ibland. På våta marker växer *slätterblomma* och *gökblomster*. Blå *förgätmigej* tillsammans med rosa *gökblomster* är den finaste färgkombination.

Älgörten slår vi årligen på en liten ö i Toftaån. Då ska den dö, så står det i litteraturen. Enligt litteraturen rörs den ej heller av betande får. Är det en speciell art av får eller *älgört* vi har i Komstad manne, för dör gör den ej av slätter, och fåren åter den.

En vanlig växt i Komstad är *kransransen*. Läs i SBT 1991:2 om dess förhållande till eld. Vi skall prova detta i Komstad.

Komstadsområdet är stort och mycket varierande. Då tiden var knapp och vi fick middag serverad i Komstad, hann vi inte gå över så stora delar. Till Komstad ängar ansluter stiftelsen Komstad kvarn med många byggnader. De är värda ett eget besök.

Brunnsekärret

Ekursionsplats nr fem var Brunnsekärret. Ett översilningskärr som är naturreservat med syfte att bevara *kung Karls spira* (*Pedicularis sceptrum-carolinum*). Av någon anledning lever denna fjällväxt kvar här nere i södern. Årsmötesdeltagarna gick över området och fick kanske någon uppfattning om hur det går till att få växten att leva vidare. Den hotas av gräs, sly och rådjur. Slätter och sådd i skadad mark erfordras. Vatten leds nu som förr över marken. Det höjer pH-värdet och ger näring.

Ängabollar finns rikligt. *Ängsstarr* och *knagglestarr* hittas här och där. *Brunstarr* har vi i stora och höga bestånd.

Tidigt på våren blommar *mysskgräset*. Där det växer rikligt blir marken vackert tenngrå. I vårt inventeringsområde finns ett tjugotal lokaler med detta gräs.

Men reservatet är ett bekymmer. Det måste skötas med mycket arbete och det krävs stor erfarenhet.

Köpstad

Som avslutning på den mycket heta dagen förde oss vår gode bussförare Allan Karlsson till Köpstad i Vrigstads socken. Förhandsreklamen kring årsmötet hade utlovat *drakblomma* kanske blommande, men inte. Senaste gången den sågs var 1990. Året efter betade en kossa av en vackert spirande stängel. Kanske kommer den igen. Under väntetiden får vi nöja oss med

det vackra landskapet med åar, sjöar, sankmarker och torra backar i Vrigstad. *Harmynta* och *backsippa* hittar vi. Dessutom kan vi leta efter *vildlin* och *klockgentiana* som enligt Flora Vrigstadiensis fanns i Vrigstad i slutet av förra seklet.

Så avslutades dagen och årsmötet på värdshuset i Eksjöhovgård, där en del herbarieark visades som en ersättning för vad arrangörerna Eira Pettersson, Elna Nilsson, Sonja Gustavsson och Birger Lindgren ej lyckades visa in natura.

Birger Lindgren; Björkängsgatan 64; 576 00 Sävsjö; tel 0382 - 106 22

Gilbert White om botanister

CURT MOSSBERG

I gången tid var korrelationen mellan präster och botanister hög. I England synes präster och fågelentusiaster många gånger ha varit samma personer. Bland dessa intar Gilbert White en särställning så till vida som han även är rätt väl känd i Sverige, åtminstone bland oss lite äldre. Hans "Naturen i Selborn" (The natural history of Selborn) finns nog i många bokhyllor och är säkert också läst och avnjuten.

I en lång rad brev skrev White till ett par dåtida naturforskare om sina iakttagelser och funderingar. Mest handlade breven om fåglar och allra mest om svalor. Men det vore synd att undanhålla Parnassias läsare en del av brevet till Daines Barrington av den 2 juni 1778. Det handlar nämligen bl.a. om botanister. När Du läser så tänk på att brevet skrevs 81 år före Darwins "Om arternas uppkomst ----" (On the Origin of Species by Means of Natural Selection).

"En stående invändning mot botaniken är att den utgör en sysselsättning som är nöjsam och nyttig för minnet men som inte skärper tanken och befordrar verklig kunskap. I den mån denna vetenskap inte sträcker sig längre än till ett systematiskt klassificerande är anklagelsen förvisso sann och riktig. Men den botanist som vill undanröja detta klander får absolut inte nöja sig endast med en uppräknings av namn. Han måste studera växterna filosofiskt, utforska växtlivets lagar, undersöka de verksamma örternas krafter och dygder ----. Systematiseringen får visserligen på intet vis åsidosättas, men systematiken skall stå i forskningens tjänst och inte vara dess huvudobjekt.

Växtligheten är i hög grad värd att uppmärksammas och har i och för sig den största betydelse för mänskligheten, då den skänker oss mycket av det som är bekvämt och förfinat i livet. Växterna har vi att tacka för timmer, bröd, öl, honung, vin, olja, linne, bomull m.m., vilket inte endast stärker våra hjärtan och eggar våra sinnen utan även ger oss trygghet i strängt väder och dessutom är prydligt. I sitt naturliga tillstånd tycks människan leva av den spontana växtligheten, i tempererat klimat, där gräsväxten dominerar, blandar hon animalier med åkerns och trädgårdens produkter, och endast i polartrakterna slukar hon, som sina befreundade björnar och vargar, enbart kött och drivs av hunger till något som inte är känt ens bland djuren: att livnära sig på sina egna artfränder."

Curt Mossberg; Kulladalsgatan 47; 352 36 Växjö; tel 0470 - 158 71

Innehållsförteckning

- 1 *I. Christoffersson, T. Karlsson, J. Christoffersson*: Floraskrivarna rapporterar
- 3 *C. Mossberg*: Stora tallar på Hissö
- 4 *I. Bergqvist, M. Mörk, J.-E. Hederås*: Några fynd under inventeringssäsongen 1991
- 6 *I. Christoffersson*: Flugtrumpeten - en nykomling i Smålands flora?
- 8 *R. Karlsson*: Floran på ön Lucerna i Västervik
- 10 *J. Christoffersson*: Jag behöver din hjälp!
- 12 *C. Albinsson*: Efter fältarbetet?
- 14 *A. Andersson, I. Christoffersson*: Sommaren då skogen brann
- 18 *B. Lindgren*: Något om exkursionerna vid Smålands Floras årsmöte i juli 1992
- 20 *C. Mossberg*: Gilbert White om botanister